

INFORMAATIOTUTKIMUKSEN PÄIVÄT 2022

Tiedon vaihto ja yhdistely kiinteistö- ja rakentamisalan puolivirallisten standardien kehittämisprosessissa

Marita Kari

Tampereen yliopisto

marita.kari@tuni.fi

<https://orcid.org/0000-0003-2929-4279>

Asiasanat: tietämyksenhallinta, sosiaalinen pääoma, sosiaaliset verkostot, standardit, rakennusala

Viittaaminen: Kari, M. (2022). Tiedon vaihto ja yhdistely kiinteistö- ja rakentamisalan puolivirallisten standardien kehittämisprosessissa. *Informaatiotutkimus*, 41(2–3), 54–59. <https://doi.org/10.23978/inf.122565>

Artikkeli on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä

Johdanto

Tutkimusaiheena organisaatioiden välinen tietojohtaminen on viime vuosina kasvattanut suosiotaan. Tutkimuskohteena ovat olleet erityyppiset yritysverkostot (Easterby-Smith, Lyles & Tsang, 2008; Lancini, 2015). Toistaiseksi on kuitenkin niukasti puoliviralliseen standardisointiin ja näiden standardisointiprosessien yhteisen tiedon tuottamiseen eri toimialoilla liittyvää tietojohtamisen tutkimustietoa. Standardisointi saattaa olla kriittinen määrittävä tekijä teknologian menestykselle, ja se toimii usein olennaisena tukena tärkeille teknologisille ja yhteiskunnallisille trendeille (Wiegmann, de Vries & Blind, 2017). Rakennusalaalla tietojohtamisen akateeminen tutkimus liittyy tarpeeseen tehdä ihmis- ja ympäristöystävällisiä rakennuksia ja kestäväää rakennettua ympäristöä (Rezgui, Hopfe & Vorakulpipat, 2010). Alan standardien tietoprosessin parempi ymmärtäminen voi auttaa kehittämään tietojohtamisen tutkimusta myös näiden yleisempien tavoitteiden suhteen.

Tutkimuksen kohteena ovat kiinteistö- ja rakentamisalalla toimivassa yleishyödyllisessä säätiössä laadittavien puolivirallisten standardien kehittämisprosessit. Säätiön toimikunnat laativat yhteiskehittämisenmenettelyllä standardiehdotuksensa, jotka lähetetään laajalle ja avoimelle lausuntokierrokselle. Laadintaprosessin tavoitteena on, että standardit voivat saavuttaa kansallisen konsensuksen ja ne otetaan alalla laajamittaisesti käyttöön. (Rakennustietosäätiö, 2018.)

Tämä esitys pohjautuu valmisteilla olevaan tietojohtamisen alueelle sijoitettavaan informaatiotutkimuksen väitöskirjaan. Esitys kohdistuu väitöskirjan tiedon vaihtoa ja yhdistelyä tarkasteleviin osiin.

Tutkimuksen viitekehys

Tietojohtamisen tematiikan osalta tutkimuksen teoreettisen viitekehyyksen keskeisin osa on Beijersen (2000, 168) yhtenäinen tietojohtamisen malli. Teoreettisen viitekehyyksen muut osat ovat sosiaalisen pääoman teoria Nahapietin ja Ghoshalin (1998) kehittämässä muodossa sekä toimikuntien käyttökelpoisen tiedon (actionable knowledge) hankinnan ja hyödyntämisen tarkastelu Crossin ja Sproullin (2004) jäsenyyksen avulla, jossa suoraan meneillään olevaa tehtävää tai hanketta edistävä käyttökelpoinen tieto jaetaan viiteen osa-alueeseen: ratkaisuihin, viittauksiin, ongelman uudelleen muotoiluun, validointiin ja legitimaatioon. Nahapiet ja Ghoshal (1998, 249–250) ovat tunnistaneeet neljä tiedon vaihdolle ja yhdistämiselle välttämätöntä ehtoa: tilaisuus, vaihdosta syntyvä arvo, motivaatio ja yhdistämisen kyvykkyys. Tämä

abstrakti keskittyy tarkastelemaan toimikunnan kollektiivista kyvykkyyttä tiedon vaihdossa ja yhdistelyssä.

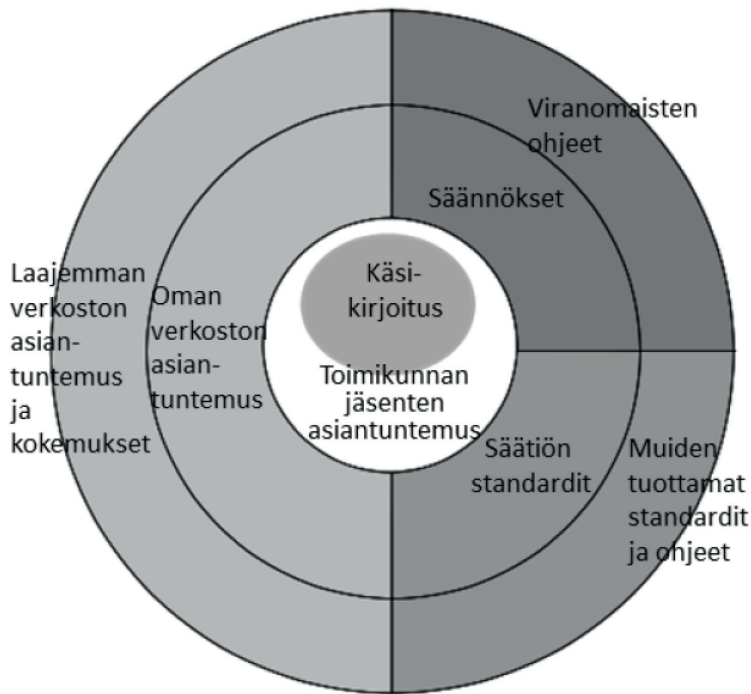
Tutkimuskysymys ja menetelmät

Väitöskirjan tutkimusstrategia on tapaustutkimus. Toimikuntaprosessia analysoitiin keskittymällä kymmeneen eri toimikuntaprojektiin. Tämä abstrakti tarkastelee tutkimuskysymykseen ”Miten laadintaprosessi mahdollistaa eri osapuolien hallussa olevan tiedon yhdistelyn?” saatuja tutkimustuloksia, jotka saatiin analysoimalla toimikuntien jäsenten ja projektipäälliköiden näkemyksiä ja kokemuksia tiedon yhdistelystä standardien laatimisprosessin aikana.

Tutkimuksen empiirinen aineisto käsittää 30 vuosina 2019–2020 tehtyä puolistrukturoitua haastattelua. Haastatelluista 20 oli toimikuntien jäseniä, 10 toimikuntien projektipäälliköitä. Empiiristä osaa edelsi toimikuntatyön ja siinä tapahtuvan tiedon yhdistelyn kuvaus säätiön tuottaman dokumenttiaineiston avulla. Toimikunnista, niiden toimintaan osallistuneista ja heidän sidosorganisaatioidensa suhteista laadittiin sosiaalisen verkoston analyysi kokonaisverkostomallia soveltaen.

Tutkimustulokset

Standardien laadintaprosessissa yhdistellään eri lähteistä peräisin olevaa tietoa: lakeja, asetuksia, viranomaisnormeja, standardeja, tutkimuksen kohteena olevan säätiön ja muiden alan toimijoiden julkaisuja sekä alan asiantuntijoiden kokemuseräistä tietämystä. Toimikunnan työskentelyn lähtökohta oli joko toimikuntaa varten valmisteltu käsikirjoitus tai joissain tapauksissa voimassa ollut standardi. Tiedon yhdistelyssä toimikunnissa hyödynnetyt tietolähteet esitetään kuvassa 1.

Kuva 1. Toimikuntatyöskentelyssä hyödynnetyt tietolähteet.

Tiedon yhdistämisen ytimen muodosti käsikirjoituksen muokkaus toimikunnassa. Siinä jäsenten asiantuntemusta hyödynnettiin käsikirjoituksen työstämisessä. Sisemmän kehän muodostivat toimikunnan työskentelyn kannalta tärkeimmät julkaisut, säännökset ja säätien omat standardit sekä jäsenten lähiverkostot. Uloimmalle kehälle sijoittuivat yhtäältä viranomaisten ohjeistavat julkaisut sekä muiden alan organisaatioiden tuottamat standardit ja ohjeet, toisaalta laajemman verkoston asiantuntemus. Toimikunnat käyttivät näiden lähteiden tarjoaman tiedon hyödyntämisessä enemmän tapauskohtaista harkintaa.

Toimikuntien työskentelyssä ennen lausuntokierrosta tunnistettiin kolme tyyppiä Beijersen (2000) jäsentämän tietoprosessin mukaisesti:

1. asiasisältöä arvioineet toimikunnat
2. asiasisältöä kehittäneet toimikunnat
3. asiasisällöstä neuvotelleet toimikunnat

Asiasisältöä kehittäneissä toimikunnissa muutosehdotukset käsiteltiin usein kahdessa vaiheessa. Asiasisältö valmisteltiin työparissa tai -ryhmässä ennen sen tuomista toimikuntaan. Tämän jälkeen käsittely jatkui samoin kuin asiasisältöä arvioineissa toimikunnissa. Tyypillisimmin toimikunnassa keskusteltiin erilaisista käsikirjoituksen rakenteen ja asiasisällön muutos-ehdotuksista, jotka edustivat useimmiten ratkaisuja käyttökelpoisen tiedon muodoista. Toimikunta keskusteli ehdotuksista, jotka hyväksyttiin tai hylättiin yhteisellä päätöksellä. Käyttökelpoisen tiedon muodoista keskustelussa hyödynnettiin ensin validointia, ja jos ehdotus hyväksyttiin, myös legitimointia.

Kolme toimikuntaa haki pitkään ratkaisua siitä, mitä asioita standardiin sisällytetään ja mihin vain viitataan sekä millaisen kokonaisuuden tuleva standardi muodostaa. Nämä keskustelut olivat selkeimpiä esimerkkejä käyttökelpoisen tiedon muodosta ongelman uudelleen muotoilu. Nämä toimikunnat muodostivat tutkimuksessa ryhmän asiasisällöstä neuvotelleet toimikunnat.

Lausuntojen käsittelyvaiheessa kaikkien toimikuntien työskentelyn painopiste siirtyi asiasisällön arviointiin yhtä iteratiivisesti edennyttä toimikuntaa lukuun ottamatta. Lausuntojen sisällöt vaihtelivat standardiehdotuksen hyväksymisestä sellaisenaan hylkäämiseen. Hylkäävät lausunnot käsiteltiin erityisen huolellisesti. Standardiehdotusta muokattiin ja muokkauksista keskusteltiin lausunnonantajan kanssa, kunnes hyväksyntä saavutettiin.

Pohdinta

Kiinteistö- ja rakentamisalan julkaistut ja kehitteillä olevat dokumentit ja niiden kehittämiseen osallistuneet ja osallistuvat henkilöt ja organisaatiot muodostavat jatkuvasti muuttuvan verkoston. Tämän verkoston tutkimisessa avautuu uusia mahdollisuuksia sekä informaatiotutkimukselle että muille tieteenaloille. Tietojohdamisessa mahdollisia jatkotutkimusaiheita ovat yhtäältä mikrotason eli eri organisaatioiden työryhmätyöskentelyn tätä tutkimusta yksityiskohtaisempi tarkastelu, toisaalta makrotason eli koko verkoston tai siitä tunnistettavien osaverkostojen toimijoiden yhteistyön kartoittaminen. Informaatiotutkimuksessa aiheita voisi laajentaa alan tiedon bibliometriseen analyysiin. Luonteva jatkotutkimuksen aihe olisi myös tutkimuksen soveltaminen jollakin toisella tietoa yhteiskehittämällä tuottavalla alalla. Muilla tieteenaloilla luonteva jatkotutkimuksen aihe olisi koko kiinteistö- ja rakentamisalan sosiaalisen verkoston rakenteen ja toiminnan tarkempi selvittäminen.

Lähteet

- Beijerse, uit R. P. (2000). Knowledge management in small and medium-sized companies. *Journal of Knowledge Management*, 4(2), 162–179. <https://doi.org/10.1108/13673270010372297>
- Cross, R., & Sproull, L. (2004). More than an answer: information relationships for actionable knowledge. *Organization Science*, 15(4), 446–462. <https://doi.org/10.1287/orsc.1040.0075>
- Easterby-Smith, M., Lyles, M. A., & Tsang, E. W. K. (2008). Inter-Organizational knowledge transfer: current themes and future prospects. *Journal of Management Studies*, 45(4), 677–690. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.2008.00773.x>
- Lancini, A. (2015). Evaluating Interorganizational Knowledge Management: The Concept of IKM Orientation. *The Electronic Journal of Knowledge Management*, 13(2), 118–130. Noudettu osoitteesta <https://academic-publishing.org/index.php/ejkm/article/view/1049>
- Nahapiet, J., & Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *The Academy of Management Review*, 23(2), 242–266. <https://doi.org/10.2307/259373>
- Rakennustietosäätiö RTS sr. (2018). *Vuosikertomus 2017*.
- Rezgui, Y., Hopfe C. J., & Vorakulpipat, C. (2010). Generations of knowledge management in the architecture, engineering and construction industry: An evolutionary perspective. *Advanced Engineering Informatics*, 24(2), 219–228. <https://doi.org/10.1016/j.aei.2009.12.001>
- Wiegmann, P. M., de Vries, H.J., & Blind, K. (2017). Multi-mode standardisation: A critical review and a research agenda. *Research Policy*, 46(8), 1370–1386. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2017.06.002>